وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ (س ۵۴ : ۱۷)

غریب القرآن فی لغات الفرقان

مؤلفه میرزا ابو الفضل بن فیاض علی بن نوروز علی
بن حاجی علی شیرازی
غفر الله لهم اجمعین

تو حقیقت را چه دانی جاہلی
تو گرفتار ابو بکر و علی
(مولینا روم)

ـــ« باب الخاء »ـــ

خَاسِئٌ (اِسم فاعل) [خَسَأَ

خَاوِيَةٌ (موٴنث ـ مذکر خَاوٍ (= خَاوِیٌ) [خَوَی

خَبَأَ

خَبْءٌ (اِسم فعل) وہ جو چھپا ہوا ہے ـ
[س ۲۷ : ۲۵

خَبَتَ

خَبَتَ تسلیم کرنا ـ [س ۲۲ : ۵۳

أَخْبَتَ = خَبَتَ (+ اِلٰی یا + لِ)
[س ۱۱ : ۲۳

مُخْبِتٌ (اِسم فاعل) جو اپنے تئیں اِنکسار سے کام لے ـ [س ۲۲ : ۳۵

خَبُثَ

خَبُثَ بُرا ہونا ـ [س ۷ : ۵۷

خَبِيْثٌ بُرا ـ بد ـ خبیث ـ [س ۵ : ۱۰۰

خَبَائِثُ (جمع ـ واحد خَبِيْثَةٌ) پلیدی ـ بُرے کام ـ بُری چیزیں ـ [س ۷ : ۱۵۶

خَبَرَ

خَبَرَ جاننا ـ

خُبْرٌ (اِسم فعل) سمجھ ـ علم ـ

● ـ ـ ـ علی مالم تحط به خبرا [س ۱۸ : ۶۷

خَبَرٌ (جمع أَخْبَارٌ) خبر ـ [س ۲۷ : ۷

خَبِيْرٌ جاننے والا ـ [س ۲ : ۲۳۴

خَبَزَ

خُبْزٌ روٹی ـ [س ۱۲ : ۳۶

خَبَطَ

تَخَبَّطَ مخبوط الحواس کرنا ـ ہلاک کرنا ـ
[س ۲ : ۲۷۶

خَبَلَ

خَبَالٌ رکاوٹ ـ خرابی ـ

لَا يَأْلُوْنَكُمْ خَبَالًا (س ۳ : ۱۱۸) وہ تم کو خراب کرنے سے باز نہ آئیں گے ـ

خَبَا

خَبَا معدوم ہونا ـ نابود ہونا ـ

خَتَرَ

خَتَّارٌ دغا باز آدمی ـ [س ۳۱ : ۳۱

خَتَمَ

خَتَمَ (+ عَلٰی) مہر کر دینا ـ [س ۲ : ۶

● افرءیت من اتخذ الهه هویه واضله الله علی علم وختم علی سمعه و قلبه و جعل علی بصره غشاوة [س ۴۵ : ۲۳

● ختم اللہ علی قلو بھم وعلی سمعھم ـ وعلی ابصارھم غشاوۃ [س ۲ : ۶

= لھم قلوب لا یفقھون بھا ولھم اعین لا یبصرون بھا ولھم اذان لا یسمعون بھا ـ ـ ـ اولئک ھم الغافلون (س ۷ : ۱۷۹)

خَاتَمٌ (۱) = ما یختم بہ جس سے مہر لگائی جائے ـ جس سے تصدیق کی جائے ـ مہر ـ

(۲) = مُصَدِّقٌ ـ تصدیق کرنے والا ـ

● ما کان محمد ابا احد من رجالکم ولکن رسول اللہ وخاتم النبین [س ۳۳ : ۴۰

= رسول من عند اللہ مصدق لما معھم (س ۲ : ۱۰۱)

= قول حضرت عائشہ رضہ : قولوا انہ خاتم الانبیاء ولا تقولوا لانبی بعدہ ـ (ذرمنثور)

(۳) افضل ـ اشرف ـ

(۴) = زِینَۃٌ ـ خاتم بمعنی الزینۃ ماخوذ من الخاتم الذی ھو زینۃ للابسۃ ـ (مجمع البحرین)

خِتَامٌ مہر ـ مہر کرنے کے سامان مثلاً گالے وغیرہ ـ [س ۸۳ : ۲۶

مَخْتُومٌ (اِسم مفعول) مہر کیا ہوا ـ [س ۸۳ : ۲۵

خَدَّ

خَدٌّ گال ـ

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّکَ لِلنَّاس (س ۳۱ : ۱۷)

اور اپنے گال نہ پھلا لوگوں سے (تکبر کے مارے بے رخی نہ کر) ـ

اُخْدُوْدٌ خندق ـ گڈھا ـ

اَصْحَابُ الْاُخْدُوْد (س ۸۵ : ۴) کچھ ظالم لوگ تھے کہ بے بس مسیحیوں کو زندہ جلا دیتے تھے ـ

خَدَعَ

خَدَعَ دھوکا دینا ـ [س ۲ : ۸

خَادِعٌ (اِسم فاعل) دھوکا دینے والا ـ [س ۴ : ۱۴۱

خَادَعَ دھوکا دینے کی کوشش کرنا ـ

● ـ ـ ـ یخادعون اللہ والذین آمنوا [س ۲ : ۸

خِدْنٌ

اَخْدَانٌ (جمع ـ واحد خِدْنٌ) یار ـ دوست ـ [س ۴ : ۲۹

خَذَلَ

خَذَلَ مایوس کرنا ـ وقت پر ساتھ چھوڑ دینا ـ [س ۳ : ۱۵۳

خَذُوْلٌ وہ جو وقت پر اپنے دوستوں کو چھوڑ دے ـ باغی ـ غدار ـ [س ۲۵ : ۳۱

مَخْذُوْلٌ (اِسم مفعول) مفلس ـ [س ۱۷ : ۲۳

خَرَّ

خَرَّ گر پڑنا ـ [س ۲۲ : ۳۲

خَرَبَ

خَرَابٌ خراب کرنا ـ برباد کرنا ـ تہس نہس کرنا ـ [س ۲ : ۱۰۸

اَخْرَبَ (+ بِ) برباد کرڈالنا ـ [س ۵۹ : ۲